

Projev předsedkyně Poslanecké sněmovny na konferenci COSAC

14.11.2022 - | Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR

Vážené paní předsedkyně, vážení páni předsedové, vážené poslankyně aposlanci, vzácní hosté.

Je mi velkou ctí, že Vás mohu dnes přivítat v Praze na jedné z nejdůležitějších akcí parlamentní dimenze českého předsednictví v Radě EU.

Plenární zasedání COSACu je vrcholným momentem pro každý předsednický parlament. Toto zasedání navíc přichází v době, kdy Evropa řeší otázky dotýkající se samotných základů její existence coby svobodného demokratického prostoru. Je tedy velmi důležité, aby Vaše pražská schůzka posloužila k nalézání odpovědí právě na tyto otázky.

To, že je naše doba mimořádná, se může zdát jako zbytečné konstatování zjevné skutečnosti. Ale lidé mívají tendenci zvykat si i na sebevětší hrůzy, pokud se jich bezprostředně netýkají; brzy vůči nim otupí a začnou je považovat za normální. Tomu se rozhodně musíme bránit!

Když byste nasedli do auta a jeli směrem na východ, ještě dnes v noci byste dorazili na místa, kde leží čerstvé masové hroby zavražděných Ukrajinců, včetně žen a dětí. To není normální! Jen o pár kilometrů dále, v Kyjevě, nedávno dopadly rakety, které záměrně mířily na lávky pro pěší a na dětská hřiště. To není normální! Ve stejném městě se obyvatelé připravují na evakuaci, protože Rusové systematicky ničí jejich energetickou infrastrukturu včetně jaderných elektráren s cílem terorizovat civilní obyvatelstvo. To není normální! O pár set kilometrů dále na východ existuje zvrhlý diktátor, který hrozí světům jadernými zbraněmi a záměrně rozdmýchává globální energetickou a potravinovou krizi. Ani to není normální! Nic z toho, co jsem zmínila, nesmíme nikdy považovat za normální či odpustitelné.

Přináší ovšem nenormální doba i nové příležitosti? Jsem přesvědčena, že ano! Problémy a hrozby, které mnozí z nás jen tušili, nyní před námi stojí zcela jasně se zřetelnými obrysy. Toho můžeme a musíme využít při našem rozhodování. Ostatně si myslím, že jsme již nyní úspěšnější, než si možná sami uvědomujeme. Naše reakce na ruskou agresi na Ukrajině byla rychlá a efektivní a nepřátele svobodného světa nepříjemně zaskočila. Sankce, ke kterým bychom dříve nenašli odvahu, již několik měsíců podlamují sílu ruské válečné mašinérie. Jejich efekt samozřejmě není a nemůže být okamžitý. Aledlouhodobě povede k našemu posílení a urychlí i potřebnou transformaci našich ekonomik. Týká se to mimo jiné energetiky, kde nutnost dosáhnout co nejdříve soběstačnosti výrazně pomáhá ve snaze o dekarbonizaci a rozvojných technologií. Můžu Vám dát konkrétní příklad z České republiky. Počet instalací solárních zdrojů na střechách je letos více než dvojnásobný, než minulý rok. Urychlujeme přípravu výstavby nových elektráren a počítáme i s novými typy jaderných reaktorů. Obnovili jsme práce na infrastrukturních projektech, jako jsou plynové interkonektory, které jsme před invazí odkládali. Podobných příkladů z celé Evropy je samozřejmě velmi mnoho. Výrazně se zlepšila i naše koordinace. Myslím, že kolegové z české vlády, kteří nesou hlavní břímě předsednictví v Radě EU, odvádějí skvělou práci. Ale to, jak dobře EU současné výzvy zvládá je zásluhou všech - členských států, komise i Evropského parlamentu a jeho vedení.

Oblast, ve které jsme určitě obstáli, ale kde nás to nejtěžší teprve čeká, je pomoc Ukrajině. Napadená země potřebuje vojenskou pomoc, finanční pomoc, pomoc válečným uprchlíkům. To je ale teprve

začátek - již nyní se musíme připravovat na poválečnou obnovu. Dosud jsme se mohli spoléhat na úžasnou vlnu solidarity mezi našimi občany. To však nemůžeme považovat za nic samozřejmého. Právě v tom mohou sehrát důležitou roli parlamenty a jejich členové - komunikace s veřejností je nyní ještě důležitější než v běžných dobách. Minulý měsíc jsem kupříkladu uspořádala v poslanecké sněmovně veřejné slyšení s ukrajinskými expertkami na téma ruských válečných zločinů a velká míra ohlasu mě samotnou příjemně překvapila. (Kromě výše uvedené naléhavé pomoci Ukrajině je nesmírně důležitá i politická podpora. Z mých rozhovorů s politickými představiteli i se zástupci ukrajinské společnosti vím, jak hodnotná jsou pro ně i gesta podpory v podobě parlamentních rezolucí. Například prohlášení ruského režimu za teroristický v některých evropských parlamentech včetně českého bylo velkou morální satisfakcí.) Zcela zásadní pak bylo rozhodnutí o udělení kandidátského statusu Ukrajině spolu s ní i Moldavsku. Ostatně díky tomu zde můžeme poprvé v historii této konference přivítat zástupce těchto dvou kandidátských zemí.

Udělení kandidátského statusu ovšem není samo o sobě cílem. Je začátkem dlouhého procesu, během kterého nás všechny čeká velmi mnoho práce. Jedobře, že se evropské perspektivě Ukrajiny, Moldavska a dalších zemí Západního Balkánu a Východního partnerství budete podrobně věnovat.

Situace v jednotlivých zemích je pochopitelně různá. Ale v některých z nich jsem se osobně mohla přesvědčit o autentickém odhodlání provádět nezbytné reformy a na vstupu do EU tvrdě pracovat. Kupříkladu v Kišiněvě to bylo naprosto zjevné. Silný mandát, který současné demokratické a prozápadní vedení země má, vytváří konstelaci, kterou musíme využít. Okno příležitosti se přitom mnozí snaží uzavřít. Kreml se svou nesmyslnou vírou ve sféru vlivu doufá, že moldavské odhodlání stát se demokratickou a prosperující zemí zlomí. A může se mu to podařit, pokud Evropané své moldavské přátele na jejich cestě nepodpoří. Situace opravdu není jednoduchá. Podle prezidentky Sandu bude muset vláda vydat polovinu celého ročního rozpočtu jen na kompenzaci cen energií. Pro Evropskou unii je to relativně malá částka. Vkráhke zemi na Dněstru přitom může změnit běh dějin. Velmi vítám, že předsedkyně Evropské komise v těchto dnech navštívila Kišiněv a o podpoře jedná.

Když mluvíme o rozšíření Evropské unie - nemá cenu se tvářit, že se jedná o konsenzuální téma. Je mi jasné, že řada Evropanů má z rozšiřování unie strach.

Možná se to týká i některých v tomto sále. Souhlasím s tím, že kandidátské země musí plnit všechny podmínky vstupu. Ale v první řadě musíme stále vnímat celkový obrázek - Evropa se proměnila a už nikdy nebude taková jak na konci 90. let. Toto musíme akceptovat stejně jako skutečnost, že necháme-li kandidátské země čekat před našimi dveřmi, naše bezpečnost a prosperita tím jedinečně oslabí. Pokud v našem sousedství vytvoříme geopolitické vakuum, bude ochotně zaplněno našimi nepřáteli.

Jak v souvislosti s rozšířením, tak v rámci debaty o budoucnosti Evropy a o fungování EU se diskutuje o změně způsobu rozhodování. Je lepší rozhodování konsenzem či většinovým hlasováním? Tato diskuze je velmi potřebná. Ovšem, jak jsem již zmínila na zářijové parlamentní konferenci ke společné zahraniční a bezpečnostní politice - náš problém žádná změna pravidel rozhodování nevyřeší. Většinové hlasování by proti vůli jediného členského státu by mělo být zcela krajní možností. Ale úplně stejně výjimečné by mělo být použití veta. Lehkost, s jakou některé státy veto v klíčových otázkách zahraniční politiky používají, je skutečně krajně nezodpovědná. Chtěla bych tedy apelovat na všechny z Vás - nalézání konsenzu a kompromisních řešení je mnohdy zdoluhavým a náročným procesem. Je však jediným způsobem jak může naše společenství dlouhodobě fungovat.

Dalším zásadním tématem, kterému se budete věnovat, je evropská strategická autonomie. Zcela souhlasím s tím, že je nezbytné, aby Evropa snížila svou závislost zejména na některých částech světa

a aby začala hrát aktivnější roli v oblasti bezpečnosti nejen ve svém bezprostředním okolí. Postup tímto směrem však musí jít ruku v ruce s posilováním vztahů s ostatními partnery na celém světě a nesmí vést k izolaci Evropy. Naši vyzyvatelé včetně komunistické Číny jsou stále asertivnější a čelit jim můžeme pouze společně. Obzvláště silně topatí o transatlantických vztazích. Ráda bych v této souvislosti citovala výrok Madeleine Albright. Ta pocházela z tohoto města a později se stala první ženou v čele americké diplomacie. V roce 1999, u příležitosti rozšíření NATO o Česko, Polsko a Maďarsko prohlásila: "Samozřejmě, že mezi Evropou a Amerikou budou vždy rozdíly. Býváme výstižně nazýváni bratřenci, ale nikdy si nás nemohou plést s klony... Nikdy nesmíme zapomenout, že osudy Evropy a Severní Ameriky jsou neoddělitelné... Víme, že když jsou demokracie Evropy a Ameriky rozděleny, vytvářejí se pukliny, ve kterých se záhy objeví síly zla a agrese; ale když budeme stát při sobě, nebudeme světem mocnější síly, než je naše solidarita ve prospěch svobody."

Vážení účastníci konference, ráda bych Vám na závěr ještě jednou poděkovala za účast a doufám, že Vaše zasedání bude plodné a přínosné. Velký dík patří všem organizátorům z obou komor Parlamentu České republiky, kteří úspěšně připravili tuto konferenci i další akce českého předsednictví.

Děkuji za pozornost a přeji Vám všem úspěšný den.

<https://www.psp.cz/sqw/cms.sqw?z=16699>